



Saksgang
Fylkesutvalget

Møtedato
20.9.2011

Saksnr.
11/37

NOU 2011:14 Bedre integrering. Høringsuttalelse

FYLKESORDFØRERENS INNSTILLING

Fylkesutvalget vedtar følgende høringsuttalelse:

1. Finnmark fylkeskommune mener at det er gjort et grundig og godt utredningsarbeid som grunnlag for politikktutforming og konkrete tiltak på området.
2. Finnmark fylkeskommune anbefaler at man prioriterer følgende forhold i iverksettingsarbeidet:
 - Utdanning og opplæring
 - Sysselsetting
 - Utvikle politiske, sosiale og kulturelle møteplasser
3. Det bør innhentes høringsuttalelse fra Sametinget.

Vadsø, 1. september 2011

Runar Sjøstad
fylkesordfører

BAKGRUNN

Inkluderingsutvalget ble nedsatt i statsråd 30.april 2010. Utvalget som har vært bredt sammensatt og ledet av Osmund Kaldheim la fram sin utredning 14. juni 2011. Utredningen på 438 sider er sendt ut på høring av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) med høringsfrist 15. oktober 2011.

Saken fremmes for å vedta Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse.

BESKRIVELSE

I utvalgets mandat heter det at:

“Utvalget skal gjennom sitt arbeid løfte fram utfordringer og muligheter i et flerkulturelt Norge, og med bakgrunn i dette foreslå tiltak i inkluderings- og integreringspolitikken. Utvalget skal ta utgangspunkt i foreliggende forskning og kunnskap på feltet, og i sitt arbeid legge vekt på arbeidsliv, utdanning og deltakelse i demokrati og sivilsamfunn”.

I tillegg til temaer nevnt i mandatet har utvalget fått i oppdrag å se på områder hvor ulike verdier og prinsipper kan komme i konflikt. Temaer som er lagt vekt på i utredningen er vurdert ut fra et klasse-, ressurs- og kvinneperspektiv.

Inkluderingsutvalget har også sett på andre utvalgs arbeid og tatt utgangspunkt i deres analyse på områder som berører integreringsfeltet. Det har vært stor enighet i utvalget både med hensyn til tilnærming og innstillingens konklusjoner.

Utredningen er ikke sendt til Sametinget.

Som en del av den interne prosessen i Finnmark fylkeskommune har Opplæringsavdelingen, Arbeidsgiveravdelingen, Næringsavdelingen og Kultur – og idrettsavdelingen gitt innspill til høringsuttalelsen. Sistnevnte avdeling har koordinert arbeidet.

Høringsuttalelsen fra Finnmark fylkeskommune behandler de områder som særlig berører vår virksomhet, samt en generell kommentar til utredningen.

Det gjøres oppmerksom på at våre sidehenvisninger viser til sammendragsversjonen.

Kapittel 5, Levekår i innvandrerbefolkningen

Det er et mål at innvandrerbefolkningen skal ha tilsvarende levekår som resten av befolkningen etter 10 års botid i Norge. For å få dette til legges det til grunn at det er behov for et *levetårsløft* for den delen av innvandrerbefolkningen som er dårligst stilt, og for å forhindre at de mest utsatte gruppene blir en varig underklasse.

Hovedstrategien er å motvirke varig lavinntekt og fattigdom gjennom arbeid, utdanning, kvalifisering, deltakelse som omtales i de øvrige kapitlene.

Kapittel 6, Arbeid og sysselsetting

Utredningen beskriver en arbeidssituasjon med klare forskjeller i yrkesdeltakelse mellom personer med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen.

All forskning viser at Norge kommer til å mangle arbeidskraft i den vestlige verden, slik at tiltak rettet mot økt integrering i arbeidslivet ansees som viktig.

Kapittel 7, Utdanning

Beskrivelsen når det gjelder utdanning dokumenterer flere viktige forskjeller mellom personer med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen med hensyn til utdanningsresultater. Med bakgrunn i dette foreslår Inkluderingsutvalget mål, strategier og tiltak for å redusere og på sikt fjerne disse forskjellene.

Kapittel 8, Voksenopplæring og grunnleggende kvalifisering

Voksne innvandrere i voksenopplæringen har for dårlig læringsutbytte. Dette forklares med at mange mangler grunnleggende lese -og skriveferdigheter, og for få kan dokumentere hvilke ferdigheter de har i norsk. Utvalget mener at voksenopplæringen er moden for reform, men i denne omgang foreslår de mål, strategier og tiltak for å forbedre og videreutvikle eksisterende kvalifiserings- og opplæringsordninger.

Kapittel 10, Demokrati og deltakelse: Formelle og uformelle integreringsarenaer

Et overordnet mål for inkluderingsutvalget er å fjerne forskjellene mellom innvandrerbefolkningen og resten av befolkningen i deltakelse og innflytelse. Det er dokumentert at det er flere forhold som tyder på at avvikene i deltakelse vil vedvare, noe som også tilsier at det er behov for en større innsats for å snu utviklingen blant annet når det gjelder kjønnsforskjeller og lav politisk deltakelse blant ungdom.

Kapittel 11, Fellesskap: Verdier og konfliktløsning

I følge mandatet skal utvalget diskutere, vurdere og foreslå tiltak knyttet til:

- Hvilke felles verdier bør danne grunnlaget for vårt flerkulturelle samfunn, og hva som kan gjøres for å sikre at hele befolkningen slutter opp om disse verdiene
- Hvilke aktuelle og mulige konfliktområder som finnes i det flerkulturelle samfunnet hvor ulike verdier og prinsipper kan komme i konflikt, og hvordan samfunnet best kan håndtere slike konflikter når de oppstår.

Utvalget er kommet frem til at de felles verdiene som skal danne grunnlag for vårt flerkulturelle samfunn skal være forankret i de universelle menneskerettighetene, blant annet retten til liv, personlig frihet og rettsikkerhet. I tillegg har utvalget vurdert følgende som viktige verdier ved det norske samfunn: Likestilling, likeverd, ytringsfrihet, religionsfrihet, solidaritet, økonomisk og sosial likhet, vitenskapelig tenkemåte, toleranse og deltakelse i demokrati og samfunn. I utredningens sammendrag s. 97 påpekes at det skal være rom for fleridentitet, der det å være norsk også kan forenes med opphavskulturen.

Inkludering i et Finnmarksperspektiv

I tillegg til den beskrivelsen som framkommer i utredningen, vil fylkesrådmannen legge til et regionalt perspektiv og supplere med tall og fakta fra Finnmark.

Finnmark har gjennom århundrer vært møtested for forskjellige etniske grupper (samer, kvener og nordmenn) og nasjoner (Norge, Finland og Russland). Fylket har en tradisjon og en historie som er sammensatt av forskjellige folkegrupper, et mangfold som preger fylket i dag hvor nye innvandrere har kommet til.

Pr i dag utgjør innvandrerne ca. 9 % av fylkets befolkning, mens Oslo som det største innvandrerylket har ca. 29 % innvandrere, og Nord Trøndelag med minst innvandrerbefolkning har ca. 5% (tall hentet fra SSB).

En nylig utført undersøkelse, publisert i NRK 24.08.11, viser at befolkningen i Finnmark er positiv til innvandring og at tre av fire finnmarkinger ønsker et økt antall innvandrere velkommen.

VURDERING

Utredningen er et svært omfattende dokument på 438 sider og berører mange viktige sider ved innvandrings- og integreringspolitikken. Fylkesrådmannen registrerer med interesse at det bilde som er skapt gjennom media og folks generelle oppfatning om at det går dårlig med integreringen i Norge, ikke samsvarer med det bilde som undersøkelser og andre kunnskapsbaserte rapporter viser.

Fylkesrådmannen registrerer også at utvalget peker på at hovedstrategien med et sektoransvarsprinsipp ikke har gitt de forventede resultater, og at styring og samordning blant de ansvarlige departementer ikke har vært god nok.

Utvalget har gjort et meget godt arbeid og fremmer forslag til over 200 tiltak i den videre politikkutformingen. Ti tross for at utvalget understreker at det er lagt vekt på ikke å detaljere forslagene til tiltak i unødig grad, er det etter fylkesrådmannens oppfatning svært detaljerte forslag som er utformet under de enkelte underkapitler.

Fylkesrådmannen vil peke på enkelte kapitler i utredningen hvor det foreslås omformuleringer, tilføyelser samt andre merknader.

Kapittel 5, Levekår i innvandrerbefolkningen

Finnmark fylkeskommune slutter seg til de forslag til tiltak som utvalget fremmer, men vil påpeke et aspekt som ikke får tilstrekkelig oppmerksomhet, nemlig feltet folkehelse. Sosial ulikhet i helse er en av de største utfordringene i folkehelsearbeidet, og sammenhengen mellom helse og sosioøkonomisk status er sterk. Det er dokumentert at høyere sosioøkonomisk status gir:

- Høyere forventet levealder
- Lavere sykdomsforekomst
- Bedre helse
- Høyere fysisk aktivitetsnivå

Det er også et faktum at de sosiale ulikhetene i helse øker mer i Norge enn i andre vestlige land det er naturlig å sammenlikne oss med, jf St.melding nr 20 (2006-2007) *Nasjonal Strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller*.

Kapittel 6, Arbeid og sysselsetting

Det har stor betydning for samfunnsutviklingen i Finnmark at den kompetansen innvandrere har, blir brukt på den riktige måten. Mange innvandrere har høy utdanning fra sitt hjemland, og det må legges til rette slik at de kan ta tilleggsutdanning som kvalifiserer dem til yrker i Norge, slik utvalget foreslår.

Det er også viktig å stimulere til utdanning innenfor de yrker hvor det er mangel på arbeidskraft, som f.eks. lærere og helsepersonell.

Det er av stor betydning at arbeidet for likestilling og mot diskriminering forankres i HMS-arbeidet. Dette aspektet må også tas med i strategier for rekruttering.

Arbeidsinnvandring (s. 37)

Finnmark opplever en sterk pågang av kvalifisert arbeidskraft fra for eksempel Russland. Det må bli enklere å kunne integrere disse i vårt arbeidsliv.

Finnmark som grenseregion med grenser til både Finland og Russland, og nærhet til landenes marked gir oss spesielle fortrinn. Fylket har alltid samarbeidet tett med internasjonalt næringsliv, helt fra før Pomortiden og fram til i dag. Næringslivet i Finnmark har et stadig økende behov for kvalifisert arbeidskraft. Begrenset tilflytting fra andre landsdeler i Norge gjør arbeidsinnvandring svært attraktivt, og også nødvendig. Skal potensialet som ligger i fylket utnyttes optimalt, er det derfor helt avhengig av at det legges bedre til rette for rekruttering av utenlandsk arbeidskraft. Særlig gjelder dette arbeidskraft fra Nord-Vest Russland.

Fylkesrådmannen foreslår nytt tiltak i kap. 6:

“Arbeidstillatelse tas inn som en integrert del av grenseboerbeviset.”

Kapittel 7, Utdanning

Fylkeskommunene har ansvaret for de videregående skolene i fylket og som sådan for integreringstiltak som skjer i forbindelse med opplæring. Som en generell kommentar vil fylkesrådmannen påpeke at vi slutter oss til de tiltak utvalget foreslår, men har følgende kommentarer til enkelte av punktene.

Tiltaksområde 4, Videregående opplæring

Tidlig og helhetlig innsats (s 56)

Under tiltak, strekpunkt tre heter det:

“Ansvarlige ved de enkelte fag og studieretninger oppfordres til å reflektere over hvorvidt pensum og undervisningsopplegg er slik at ungdom med innvandrerbakgrunn oppfatter dem som relevante, og ...”

Etter fylkesrådmannens oppfatning bør formuleringen *ansvarlige ved de enkelte fag og studieretninger* endres til “Skoleeier skal vurder hvorvidt pensum og undervisningsopplegg er slik at ungdom med innvandrerbakgrunn oppfatter dem som relevante, og ...”

Formuleringen slik den står, legger ansvar på enkeltindivid og er uforpliktende. Dersom intensjonen skal følges, må ansvaret legges på skoleeier som et krav.

Styrket innsats for å øke fullføringsgrad på yrkesfaglige studieretninger (s.56)

Under strekpunkt 4 heter det:

“Utvalgets flertall går inn for at det innføres en lovfestet generell rett til læreplass.”

Fylkesrådmannen er av den oppfatning at rett til læreplass ikke bør lovfestes da dette ikke er praktisk gjennomførbart, og vil skape store problemer for små Finnmarksbedrifter.

Kapittel 8, Voksenopplæring og grunnleggende kvalifisering

Arbeidsinnvandrere

Under tiltak s. 68 heter det:

“Arbeidsinnvandrere som bosetter seg i Norge skal sikres grunnleggende norskopplæring som er relevant for å gjøre seg kjent med arbeidslivets regler og forhold som er nødvendig for deltakelse i samfunnet. Ved behov for ytterligere norskopplæring utover grunnleggende norskerdigheter skal dette bekostes av den enkelte eller ev. av arbeidsgiver.”

Etter fylkesrådmannens oppfatning er det uklokt å utpeke kostnadsbærer til den “enkelte” eller “ev. av arbeidsgiver”. Dette kan gjøre det vanskelig for bedrifter å ansette arbeidsinnvandrere. Spørsmålet om kostnadsbærer bør vurderes nærmere og det bør ikke nevnes eksplisitt i dokumentet. Spørsmål om finansiering er ikke nevnt under andre tiltak.

Kapittel 10, Demokrati og deltagelse: Formelle og uformelle integreringsarenaer Kulturinstitusjoner - bibliotek og museer

Utredningen peker på bibliotek som viktige kulturinstitusjoner for økt integrering (s 95).

Fylkesrådmannen vil også peke på museer som møteplasser og kryss-kulturelle dialoginstitusjoner. Museene utgjør også en kunnskapsbase som er viktig for å gi forankring i landets historie og kultur, samtidig som de vil være naturlige institusjoner for innvandrere til å formidle sitt hjemlands kultur- og innvandringshistorie til Norge som nasjon.

Kapittel 11, Fellesskap: Verdier og konfliktløsning

Fylkesrådmannen vil her påpeke at fleridentitet (s 97) er svært vanlig i Finnmark hvor de fleste har sitt opphav i både samisk, kvensk og norsk kultur. Samtidig er det også slik at den enkelte selv velger hvilken identitet en til en hver tid vil legge vekt på.

BLD ber i sitt høringsbrev om innspill til hvilke områder som bør prioriteres i arbeidet med oppfølgingen av innstillingen.

De største utfordringene knytter seg til levekår, fattigdom og sysselsetting i deler av innvandrerbefolkningen. Utfordringene i Oslo og Finnmark ikke er de samme, og vil særlig legge vekt på de utfordringene som vi, fra vårt regionale ståsted anser som viktige.

Slik fylkesrådmannen vurderer det er utdanning og opplæring en nøkkel til bedre integrering i Norge. Tiltak knyttet til dette område vil derfor være 1. prioritet.

Tiltak knyttet til sysselsetting er viktig for å unngå langvarig arbeidsledighet, sosialstønning og fattigdom slik utvalget har redegjort for. Disse tiltakene bør derfor ha høy prioritet.

Sommerens tragiske hendelser har understreket viktigheten av de demokratiske institusjoner og møteplasser som finnes i vårt samfunn. Økt satsing på politiske, sosial og kulturelle møteplasser vil gi bedre integrering og større folk til folk tilknytning. Dette området bør derfor prioriteres.

Fylkesrådmannen registrerer at utredningen ikke er sendt til Sametinget og vil med dette oppfordre BLD til å innhente uttalelse også fra Sametinget.

KONKLUSJON

Fylkesrådmannen anbefaler at fylkesutvalget vedtar følgende høringsuttalelse:

1. Finnmark fylkeskommune mener at det er gjort et grundig og godt utredningsarbeid som grunnlag for politikktutforming og konkrete tiltak på området.
2. Finnmark fylkeskommune anbefaler at man prioriterer følgende forhold i iverksettingsarbeidet:
 - Utdanning og opplæring
 - Sysselsetting
 - Utvikle politiske, sosiale og kulturelle møteplasser
3. Det bør innhentes høringsuttalelse fra Sametinget.

Vadsø, 26. august 2011

Tom Mikalsen
fylkesrådmann

Tore Gundersen

VEDLEGG

- **SAMMENDRAG AV NOU 2011:14**